

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Joukkoliikenne, opiskelija-alennus, asuinpaikka, hyväksyttävä syy, oikeasuhtaisuus

Diaarinumero: YVTLTK/6XX/2019

Antopäivä: XX.XX.2020

Hakija oli hakenut opiskelijan bussikorttia helmikuun 2019 alussa, mutta sitä ei ollut annettu. Vastaajan Föli-toimistossa hänelle oli kerrottu, että saadakseen opiskelija-alennuksen hänen olisi tullut olla alueen kuntien asukas tai opiskelija, joka on tehnyt muuttoilmoituksen johonkin kyseisistä kunnista. Hakija katsoi menettelyn olleen syrjivää yleisesti ulkokuntalaisia kohtaan sekä lisäksi niitä ulkokuntalaisia kohtaan, jotka eivät olleet tehneet opiskelijan muuttoilmoitusta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että kun hakijalla oli päätoiminen opiskelupaikka alueella sijaitsevassa oppilaitoksessa, hänen tilanteensa oli yhdenvertaisuuslain 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla vertailukelpoinen suhteessa muiden alueella sijaitsevilla oppilaitoksissa päätoimisesti opiskelevien henkilöiden tilanteeseen. Hakijan erilainen kohtelu joukkoliikenteen alennusten myöntämisessä perustui yksinomaan hakijan asuinpaikkaan alueen ulkopuolisessa kunnassa. Asiassa syntyi oletama välittömästä syrjinnästä asuinpaikan perusteella.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että vastaaja oli menettelyllään pyrkinyt kunnille kuuluvan yleisen tehtävän mukaisesti käytettävissä olevien voimavarojensa puitteissa edistämään kunnan asukkaiden hyvinvointia ja oikeutta palveluihin. Kun sanottu tavoite lisäksi ilmensi perustuslaissakin suojattua kunnan asukkaiden itsehallintoa, menettelylle oli katsottava olleen yhdenvertaisuuslain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu hyväksyttävä tavoite.

Toimivan joukkoliikenteen merkitystä kuntalaisten hyvinvoinnin, alueen elinvoiman ja palvelujen saatavuuden toteutumiselle oli pidettävä Föli-kuntien kokoisella alueella varsin suurena. Lisäksi joukkoliikenne oli verotuksellisesti merkittävä kunnan järjestämä palvelu. Kuntien asukkaille myönnettyillä alennuksilla oli Föli-kunnille taloudellisesti suuri merkitys, alennusten muodostaessa lähes neljänneksen alueen kuntien joukkoliikenteeseen vuosittain käyttämistä 23,5 miljoonasta eurosta. Kunnallisella verotuksella ja alennuksiin oikeutettujen henkilöiden piirin rajaamisella alueen kuntien asukkaisiin voitiin näin ollen katsoa olevan oikeudellisesti välitön yhteys.

Alennusta ei myönnetty kaikille alueen kuntien asukkaille vaan ainoastaan tietyille erityisryhmille. Myös normaalihintaiset kausikorttimatkat ja arvokorttimatkat olivat Föli-kuntien tukemia. Opiskelija-alennukseen oikeutettuja olivat myös tilapäisesti alueella asuvat opiskelijat, joiden tarve alueen joukkoliikenteen hyödyntämiselle voidaan katsoa olevan säännöllisempi kuin alueen ulkopuolella asuvan henkilön. Opiskelija-alennukseen oikeutettujen henkilöiden rajaamista alueen kuntalaisiin ja alueen kuntien asukkaisiin oli pidettävä oikeasuhtaisena keinona edellä mainitun hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi vastaajan kysyneen kumoamaan asiassa syntyneen syrjintäolettan ja hylkäsi hakemuksen.

(Lainvoimainen)

Asian tausta

Turun seudun joukkoliikenteen kunnat (Turku, Kaarina, Raisio, Naantali, Lieto, Rusko, jäljempänä Föli-kunnat) järjestävät alueen joukkoliikenteen. Vastaaja on Turun seudun toimivaltainen joukkoliikenneviranomais. Vastaaja on päätöksellään 21.11.2018 uudistanut opiskelija-alennusten myöntämisperusteita siten, että opiskelija-alennukseen ovat oikeutettuja kaikki päätoimisesti tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelevat Föli-kuntalaiset ikään tai tulotasoon katsomatta. Edellytyksenä on muun ohella, että opiskelijan kotikunta on Föli-alueella tai että hän on ilmoittanut väestörekisteriin tilapäiseksi osoitteeseen jonkin Föli-kunnista. Opiskelija-alennus on kolmekymmentä prosenttia lipun normaali hinnasta.

Hakijalla on päätoiminen opiskelupaikka Turussa sijaitsevassa ammattikorkeakoulussa, ja hänen kotikuntansa on Helsinki. Hänelle ei ole myönnetty Föli-alueen joukkoliikenteeseen opiskelijan bussikorttia.

Eduskunnan oikeusasiamies on hakijan kanteluun 15.4.2019 antamassaan vastauksessa todennut, ettei asiassa ollut aihetta ryhtyä laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin tilanteessa, jossa hakijalla oli mahdollisuus kääntyä yhdenvertaisuusvaltuutetun tai yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan puoleen.

Hakijan vaatimukset

Hakija vaatii, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kieltää vastaajaa jatkamasta syrjintää asuinpaikan perusteella bussilippujen hinnoittelussa ja asettaa kiellon tehosteeksi uhkasakon.

Lisäksi hakija pyytää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa antamaan suosituksen siitä, miten vastaajan menettelyn aiheuttama vahinko korvataan syrjinnän kohteeksi joutuneille.

Hakijan vaatimusten perusteet

Hakija oli hakenut opiskelijan bussikorttia helmikuun 2019 alussa, mutta sitä ei ollut annettu. Vastaajan Föli-toimistossa hänelle oli kerrottu, että saadakseen opiskelija-alennuksen hänen olisi tullut olla alueen kuntien asukas tai opiskelija, joka on tehnyt muuttoilmoituksen johonkin kyseisistä kunnista. Opiskelijan muuttoilmoituksen tehnyt henkilö oli kotipaikkalain mukaan ulkokuntalainen, koska oleskelu oli tilapäistä. Näin ollen

menettely oli syrjivää yleisesti ulkokuntalaisia kohtaan sekä lisäksi niitä ulkokuntalaisia kohtaan, jotka eivät olleet tehneet opiskelijan muuttoilmoitusta.

Menettelylle ei ollut yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettua hyväksyttävää syytä, eikä menettely perustunut lakiin.

Vastaajan vastaus

Vastaaja vaatii hakemuksen jättämistä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaan kuulumattomana tutkimatta. Mikäli lautakunta kuitenkin tutkii hakemuksen, vastaaja kiistää syrjineensä hakijaa.

Vastaajan vastauksen perusteet

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalla ei ollut toimivaltaa tutkia asiaa, koska liikenteen palveluista annetun lain 186 §:n mukaan kuluttajavirasto valvoi EU:n matkustajien oikeuksia koskevien asetusten noudattamista yleisesti kuluttajamatkustajien osalta.

Kaikki kausikorttimatkat ja arvokorttimatkat olivat Föli-kuntien tukemia silloinkin, kun niihin ei sisältynyt opiskelija-alennusta tai muuta lisäalennusta, eikä niiden hinta riippunut asiakkaan kotikunnasta. Kuntien asukkailleen myöntämässä alennuksissa ei ollut kysymys syrjinnästä vaan omien kuntalaisten ja asukkaiden kulkemisen helpottamisesta jo valmiiksi kaikille edullisten lippujen lisäksi.

Vastaajalla oli yhdenvertaisuuslain ja kuntalain perusteella oikeus kohdella omia kuntalaisiaan eri tavalla kuin ulkokuntalaisia muun muassa joukkoliikenteen taksojen alennusten osalta. Vastaajan toimialueella asuville opiskelijoille annettu alennus oli yhdenvertaisuuslain 9 §:ssä tarkoitettua positiivista erityiskohtelua, jonka tarkoituksena oli saattaa vähävaraiset opiskelijat parempaan asemaan suhteessa muuhun kunnan väestöön. Perustuslain takaama kuntien itsehallinto mahdollisti toimialueella asuvien opiskelijoiden suosimisen lippujen hinnoittelussa. Kunnan tehtävänä oli edistää asukkaidensa hyvinvointia, ei ulkokuntalaisten hyvinvointia.

Lippuhinnan alennus oli myös sellaista oikeasuhtaista kohtelua, jonka yhdenvertaisuuslain 11 § mahdollisti. Föli-kunnat käyttivät noin 23,5 miljoonaa euroa vuodessa joukkoliikenteeseensä. Tästä summasta 5,8 miljoonaa euroa muodostui lisäalennuksista. Föli-alueeseen kuulumattomat kunnat eivät maksaneet mitään Föli-alueen joukkoliikenteestä. Koska joukkoliikenteen järjestäminen edellytti toimialueen kuntien merkittävää taloudellista panosta verotulojen muodossa, asialla oli huomattava vaikutus myös kunnallisen itsehallinnon kannalta. Myönnetyn alennuksen taloudelliset vaikutukset olisivat suuremmat, jos alennus olisi myönnettävä myös ulkokuntalaisille. Tällöin alennuksen määrää olisi vähennettävä tai alennus olisi poistettava kokonaan. Kyse olisi siis kunnan itsemääräämisoikeuden kaventamisesta.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta jättää toimivaltaansa kuulumattomana tutkimatta vaatimuksen vahingon korvaamista koskevan suosituksen antamisesta. Muilta osin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta tutkii hakemuksen.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että vastaaja on kumonnut hakemuksen perusteella syntyneen välitöntä syrjintää koskevan syrjintäolettaman, ja hylkää hakemuksen.

Perustelut

Kysymyksenasettelu

Asiassa on ensinnäkin arvioitava, onko hakijan hakemus otettava lautakunnassa tutkittavaksi.

Mikäli hakemus tutkitaan, asiassa on arvioitava, syntyykö hakijan vaatimusten perusteella olettava syrjinnästä. Saadun selvityksen perusteella asiassa tulee tarkemmin arvioitavaksi, onko vastaajan menettely ollut välitöntä syrjintää asuinpaikan perusteella. Mikäli syrjintäolettaman katsotaan syntyneen, on arvioitava, onko vastaaja esittänyt syrjintäolettaman kumoavaa selvitystä.

Hakemuksen tutkiminen

Yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) sovelletaan sen 2 §:n 1 momentin mukaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa.

Yhdenvertaisuuslain 21 §:n 2 momentin mukaan se, joka katsoo joutuneensa syrjityksi, voi saattaa syrjintää koskevan asian yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi 20 §:n 3 momentissa säädettyjä toimenpiteitä varten.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momentin nojalla muissa kuin työsuojeluviranomaisen toimivaltaan 22 §:n mukaan kuuluvissa asioissa kieltää asianomaista jatkamasta tai uusimasta syrjintää tai vastatoimia taikka määrätä tämän ryhtymään kohtuullisessa määräajassa toimenpiteisiin tässä laissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi. Lautakunta voi asettaa antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa aluksi, ettei sillä ole toimivaltaa tutkia hakijan hakemusta siltä osin kuin hakija on vaatinut lautakuntaa antamaan suosituksen vahingon korvaamiseksi väitetyn syrjinnän kohteeksi joutuneille. Lautakunnalla on toimivalta määrätä ainoastaan yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momentin mukaisia seuraamuksia.

Muilta osin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että joukkoliikenteen järjestämisessä on kysymys sellaisesta julkisten palvelujen tarjoamisesta, joka kuuluu

yhdenvertaisuuslain soveltamisalan piiriin. Koska yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on yhdenvertaisuuslain noudattamista sen 18 §:n 1 momentin nojalla valvova viranomainen, sillä on yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momenttiin ja 21 §:n 2 momenttiin perustuva toimivalta tutkia, onko vastaaja menettänyt yhdenvertaisuuslaissa säädettyjen velvollisuuksiensa mukaisesti käsillä olevassa asiassa. Lautakunta arvioi hakemuksessa esitettyjä väitteitä yksinomaan yhdenvertaisuussääntelyn syrjinnän kieltoa koskevien vaatimusten perusteella.

Syrjintäväitteen arviointi

Väitettyyn syrjintään sovellettavat oikeusohjeet

Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Luetteloa ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi, vaan eri asemaan asettaminen on kielletty myös muun henkilöön liittyvän syyn perusteella, joka perustuslain esitöiden mukaan voi olla esimerkiksi asuinpaikka (HE 309/1993 vp s. 43-44, ks. myös PeVL 31/2014 vp s. 3/I).

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja muita henkilöön liittyviä syitä voivat olla muun muassa perusoikeusudistuksen esitöissä mainittu asuinpaikka. Erot ihmisten tosiasiallisissa olosuhteissa, toiminnassa tai menettelytavoissa eivät yleensä muodosta lain 8 §:ssä tarkoitettua henkilöön liittyvää syytä. (HE 19/2014 vp s. 67)

Välittömänä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan sitä, että jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Lainkohdan esitöiden mukaan epäsuotuisalla kohtelulla viitattaisiin sellaiseen menettelyyn, joko tekoon tai laiminlyöntiin, jolla menettelyn kohde asetetaan muihin nähden huonompaan asemaan. Kyse voi siten olla esimerkiksi rajoitusten, vaatimusten, rasitteiden tai velvoitteiden asettamisesta vain tietyille henkilölle tai henkilöryhmälle samoin kuin esimerkiksi jonkin yleisesti

saatavilla olevan etuuden, palvelun tai oikeuden epäämisestä tai rajoittamisesta. Säännös ei edellytä, että jokaista on aina kohdeltava täsmälleen samalla tavalla. Syrjintää olisi muihin nähden epäsuotuisampi kohtelu vertailukelpoisessa tilanteessa. Vaatimus tilanteiden vertailukelpoisuudesta viittaa siihen yleiseen periaatteeseen, että ihmisiä on samanlaisissa tapauksissa kohdeltava samalla tavalla. Jotta tilanteet olisivat säännöksessä tarkoitettussa mielessä vertailukelpoisia, tulee niiden olla rinnastettavissa toisiinsa oikeudellisesti merkityksellisten seikkojen osalta. (HE 19/2014 vp s. 70)

Yhdenvertaisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan erilaisen kohtelun tavoitetta voidaan pitää hyväksyttävänä erityisesti, jos sillä suojataan tai edistetään perus- ja ihmisoikeuksia taikka jos kyse on muusta oikeudenmukaisesta, painavasta yhteiskunnallisesta pyrkimyksestä. Myös kuntalain (365/1995) 1 §:n 3 momentissa säädetty kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen voi muodostaa hyväksyttävän perusteen ihmisten asettamiselle eri asemaan heidän asuinpaikkansa perusteella (PeVL 14/2006 vp, s. 2). Kunta voisi esimerkiksi tarjota kesätyöpaikkoja vain kunnassa asuville nuorille. Kunta ei kuitenkaan ilman hyväksyttävää syytä voisi esimerkiksi edellyttää kunnan palvelukseen otettavalta kunnan alueella asumista. (HE 19/2014 vp s. 71)

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan yhdenvertaisuuslain 11 § edellyttäisi erottelulta hyväksyttävän tavoitteen lisäksi käytettävien keinojen oikeasuhtaisuutta. Ihmisten erilainen kohtelu hyväksyttävässäkään tarkoituksessa ei siten olisi sallittua, jos käytetty keino on kyseisessä tilanteessa epäasianmukainen tai ylimitoitettu taikka jos keinon käyttäminen ei ole tarpeen sen vuoksi, että sama tavoite voitaisiin saavuttaa jollakin muulla, yhdenvertaisen kohtelun kanssa paremmin sopusoinnussa olevalla keinolla. (HE 19/2014 vp s. 72)

Kuntien hallinnon tulee perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaan perustua kuntien asukkaiden itsehallintoon. Saman pykälän 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Kuntalain (410/2015) 1 §:n 2 momentin mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Kuntalain 7 §:n 1 momentin mukaan kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät.

Syrjintäolettaman syntyminen

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan syrjintäolettama syntyy, jos vireillepanijan esittämien tai muiden asiaa käsiteltäessä esiin tulleiden seikkojen perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun. Ensisijaisesti vireillepanijan on esitettävä sellaista näyttöä tapahtumien kulusta tai muusta tosiseikastosta, jonka perusteella asiaa objektiivisesti arvioiden voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun. Pelkkä väite tai epäily syrjinnän tai vastatoimien kiellon rikkomisesta ei riittäisi olettaman syntymiseen. (HE 19/2014 vp s. 93)

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa aluksi, että henkilön asuinpaikkaan perustuvassa erilaisessa kohtelussa voi sinänsä olla kysymys yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa kielletystä syrjinnästä muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Asiassa on tullut selvitettyksi, että joukkoliikenteen opiskelijalle tarkoitettu hinnanalennus myönnetään kaikille sellaisille päätoimisesti tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskeleville, joiden kotikunta on jokin alueen kunnista tai jotka ovat ilmoittaneet väestörekisterissä tilapäiseksi osoitteekseen jonkin alueen kunnista. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että kun hakijalla on päätoiminen opiskelupaikka alueella sijaitsevassa oppilaitoksessa, hänen tilanteensa on yhdenvertaisuuslain 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla vertailukelpoinen suhteessa muiden alueella sijaitsevissa oppilaitoksissa päätoimisesti opiskelevien henkilöiden tilanteeseen. Hakijan erilainen kohtelu joukkoliikenteen alennusten myöntämisessä perustuu yksinomaan hakijan asuinpaikkaan alueen ulkopuolisessa kunnassa. Asiassa syntyy näin ollen olettama välittömästä syrjinnästä asuinpaikan perusteella.

Syrjintäolettaman kumoaminen

Vastaajan on syrjintäolettaman kumotakseen osoitettava, ettei syrjinnän kieltoa ole rikottu, eli että erilainen kohtelu on perustunut lakiin ja sillä on ollut muutoin hyväksyttävä tavoite ja että keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat olleet oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että vastaajan menettely on perustunut kuntalain 1 §:n 2 momentissa kunnan tehtäväksi säädettyyn ja

viime kädessä perustuslain 121 §:n 1 ja 2 momentteihin palautuvaan velvollisuuteen edistää kuntalaisten hyvinvointia ja heidän oikeuttaan palveluihin.

Asiassa on tullut selvitetyksi, että vastaaja on joukkoliikenteen lippujen hinnanalennuksiin oikeutettujen henkilöiden piiriä rajaamalla pyrkinyt helpottamaan alueen kuntien asukkaiden liikkumista. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että vastaaja on menettelyllään pyrkinyt kunnille kuuluvan yleisen tehtävän mukaisesti käytettävissä olevien voimavarojensa puitteissa edistämään kunnan asukkaiden hyvinvointia ja oikeutta palveluihin. Kun sanottu tavoite lisäksi ilmentää perustuslaissakin suojattua kunnan asukkaiden itsehallintoa, menettelylle on katsottava olleen yhdenvertaisuuslain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu hyväksyttävä tavoite.

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan KHO 2016:189 katsonut, että ulkokuntalaisilta perittävä kaksinkertainen venepaikkavuokra suhteessa kuntalaisilta perittävään venepaikkavuokraan ei ollut perustuslain 6 §:n 2 momentin edellyttämällä tavalla oikeasuhtainen keino sinänsä perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävän, kuntalakiin palautuvan, tavoitteen saavuttamiseksi. Venepaikan vuokraamisen kaltaisen kunnan yleiseen toimialaan kuuluvan virkistyspalvelun ollessa kyseessä kunnallisella verotuksella ja kunnan vakinaisten asukkaiden merkittävästi ulkopaikkakuntalaisia alhaisemmalla venepaikkavuokralla ei voitu katsoa olevan järjestelyn hyväksymiseksi vaadittavaa oikeudellisesti välitöntä ja riittävää yhteyttä, vaikka toiminnasta aiheutuneet kustannukset rahoitettaisiinkin osin verovaroin. Ulkopaikkakuntalaisilta perittävien kaksinkertaisten vuokrien yhteys kunnan pyrkimykseen edistää asukkaidensa hyvinvointia oli samoin varsin etäinen ja vähäinen.

Nyt käsillä olevassa asiassa kysymys on joukkoliikenteen järjestämisestä ja hinnoittelusta. Toimivan joukkoliikenteen merkitystä kuntalaisten hyvinvoinnin, alueen elinvoiman ja palvelujen saatavuuden toteutumiselle on pidettävä Föli-kuntien kokoisella alueella varsin suurena. Lisäksi joukkoliikenne on verotuksellisesti merkittävä kunnan järjestämä palvelu. Asiassa esitetyn selvityksen perusteella kuntien asukkaille myönnettyillä alennuksilla on Föli-kunnille taloudellisesti suuri merkitys, alennusten muodostaessa lähes neljänneksen alueen kuntien joukkoliikenteeseen vuosittain käyttämistä 23,5 miljoonasta eurosta. Kunnallisella verotuksella ja alennuksiin oikeutettujen henkilöiden piirin rajaamisella alueen kuntien asukkaisiin voidaan näin ollen katsoa olevan oikeudellisesti välitön yhteys.

Tavoitteen oikeasuhtaisuutta arvioitaessa merkityksellistä on myös se, että alennusta ei myönnetä kaikille alueen kuntien asukkaille vaan ainoastaan tietyille erityisryhmille. Alennus on vain kolmekymmentä prosenttia sellaisen

normaalihintaisen lipun hinnasta, jonka kuka tahansa voi asuinpaikastaan riippumatta ostaa. Vastaajan selvityksen perusteella myös normaalihintaiset kausikorttimatkat ja arvokorttimatkat olivat Föli-kuntien tukemia. Huomionarvoista on lisäksi se, että opiskelija-alennukseen oikeutettuja ovat myös tilapäisesti alueella asuvat opiskelijat, joiden tarve alueen joukkoliikenteen hyödyntämiselle voidaan katsoa olevan säännöllisempi kuin alueen ulkopuolella asuvan henkilön. Näistä syistä opiskelija-alennukseen oikeutettujen henkilöiden rajaamista alueen kuntalaisiin ja alueen kuntien asukkaisiin on pidettävä myös oikeasuhtaisena keinona edellä mainitun hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi.

Edellä todetuin perustein yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo vastaajan kymenneen kumoamaan asiassa syntyneen syrjintäolettan. Asiassa ei näin ollen ole tarpeen lausua uhkasakon asettamista koskevasta vaatimuksesta.

Johtopäätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta jättää hakemuksen toimivaltaansa kuulumattomana tutkimatta siltä osin kuin kysymys on suosituksen antamisesta vahinkojen korvaamiseksi. Muilta osin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta tutkii hakemuksen.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo vastaajan kumonneen hakemuksen perusteella syntyneen välitöntä syrjintää koskevan syrjintäolettan ja hylkää hakemuksen.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 1 ja 2 momentti, 121 § 1 ja 2 momentti

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 2 § 1 momentti, 8 § 1 momentti, 10 §, 11 § 1 momentti, 18 § 1 momentti, 20 § 3 momentti, 21 § 2 momentti ja 28 §

Kuntalaki (410/2015) 1 § 2 momentti, 7 § 1 momentti

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Tuomas Ojanen (puheenjohtaja), Riitta-Maija Jouttimäki, Pirkko Mahlamäki, Timo Saranpää ja Jukka Siro. Asian esittelijä Laura Kirvesniemi.